

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ МИСЛИТЕЛІВ В ЕКОНОМІЦІ

Актуальність теми дослідження. У сучасній філософії особливого значення набуває знання, що обмежується філософією економіки. У різні часи та епохи філософи звертались до проблеми суспільства, зокрема, в економічній сфері. Відповідно до цього вони творили ідеали людини та суспільства, які не завжди могли бути досягнені та здійснені у всій адекватності та повноті. У процесі пізнання світу людина завжди прагнула глибше й повніше осягнути сутність явищ, закони влаштування світу та себе саму. Загалом актуальність даної статті постає у якості визначення структурних рівнів філософсько-економічного знання та аналізу його соціально-практичного змісту. **Мета дослідження:** дослідження та аналіз поглядів мислителів у сфері економіки; визначення специфіки філософсько-економічних напрацювань. **Завдання дослідження:** визначити теоретико-методологічні засади дослідження економіки та здійснити типологію теоретичних концепцій економіки; дослідити парадигми мислителів у економічній сфері. **Об'єкт дослідження:** філософські погляди мислителів в економічній сфері. **Предмет дослідження:** економічні концепції філософів; філософія економіки; структура і методологічні парадигми філософсько-економічного знання. Економічне мислення опосередковано було предметом дослідження мислителів Античності, Середніх віків і Відродження. Вони вказували та і зараз вказують на духовні і моральні передумови й основи господарської діяльності, а також на регулюючі її релігійні норми і символи. Разумовський С.О. зазначає, що «чим тісніший взаємозв'язок та взаємодія економічної свідомості та економічного мислення, тим ефективнішою є економічна діяльність і раціональна економічна поведінка і тим вищим стає рівень економічної культури» [1, с.10]. «Інституціональні протиріччя сучасних глобалізаційних стратегій сприяють розвитку теоретичних альтернатив, які розгортаються у вимірі ідей деглобалізації (У. Белло), неоіндустріалізації та регіоналізації. Тенденції до пошуку більш локалізованих способів вирішення характерних сучасним глобалізаційним процесам внутрішніх протиріч та кризових явищ позиціонуються у якості евристичної дослідницької перспективи (Дж. Стігліц, П. Кругман)», – зазначає у своїй праці Глушко Т.В.[2, с.10]. Дадіверена Н.І. зазначає, що «М.Вебер обґрунтовує значення духовних факторів суспільного розвитку, але водночас він наголошує на значенні ролі особистості, людської індивідуальності у розгортанні історичного процесу. Фактично, мислитель прагне подолати недоліки економічного детермінізму, який елімінував значення духовних факторів розвитку й індивідуальність людини як таку. Головним предметом дослідження М.Вебера є діяльність людини, з точки зору тих цілей, які обирає людина та якими вона керується, а не безособистісні закономірності історичного розвитку» [3, с.10]. Чернявська О.В. пише, що найбільш вагомий внесок у дослідження соціальної напруженості вніс такий теоретичний напрямок як структурний функціоналізм (О.Конт, Г.Спенсер, Е.Дюркгейм, Т.Парсонс, Р.Мертон, Н.Смелзер та ін.) [4, с.8]. Т.Парсонс найбільш ґрунтовно розробив цю ідею, проте опираючись на розробки М. Вебера. «Структурний функціоналізм Т.Парсонса ґрунтується на загальній теорії систем. Суспільство розуміється як конкретний випадок системи, що й виконує усі її функції. Всі системи повинні виконувати наступні функції: адаптація (рівновага з оточуючим середовищем); ціле-досягнення (визначення та досягнення цілей); інтеграція (координація власних елементів, а також адаптація і ціле-досягнення; латентність (підтримка неясних ціннісних зразків). Йдеться про такі системи, які координують свою діяльність за допомогою інтелекту. Функції досягнення цілей і латентності, вочевидь, корелюють із теорією дієвості М.Вебера, яка передбачає конкретні цілі та ті мета-цінності, що їх обґрунтовують. У цілому, методологія визначення цих функцій не прояснена. Визначення і типологізація функцій системи повинна базуватися на понятті «система», але таке поняття окремо не аналізується. Т.Парсонс визначає функцію системи як сукупність дій, що задовольняють потреби системи. Ці функції використовуються для концептуалізації соціальної дії. У теорії Е.Дюркгайма, дія – це способи поведінки індивідів, що визнані суспільством. Фактично, йдеться про функціонування соціальних інституцій ... Головною для Т.Парсонса є дія окремої людини, а не суспільства як цілісності, що розкривається у взаємодії та діалогічності його членів», – пише Дадіверена Н.І. [3, с.11]. Особливе значення в економіці відіграла і релігія. Дадіверена Н.І. пише, що «практична діяльність людини висвітлює психологічну реакцію людини на зовнішнє середовище – на картину світу, світоглядні установки, ідеали, думки та ін. Домінантний тип світобачення та світовідношення забезпечує єдність потреб, інтересів, мотивів людей, спрямовує їх практично-перетворюючу діяльність...С.Булгаков виділяє декілька типів економічної людини – православний, католицький, протестантський – з його різними напрямками: пуританський, реформаторський, лютеранський, квакерський...Він вважає, що, по-перше, слід визначити риси, які є приналежними християнській релігії, а вже потім розглядати православ'я» [3, с.12]. Питання взаємозв'язку держави і релігійних структур (тобто церкви, релігійних організацій, релігійних общин та ін.) завжди буде актуальною проблемою не лише для України, але й для інших країн світу. **Висновки.** В науці виникла така перспективна галузь, як філософія економіки, котра розглядається як невід'ємна складова частина прикладного філософського знання. Будь-яка сфера людської життєдіяльності, в тому числі й економічна, не може існувати поза орієнтирами людини, про що свідчить багатоманітність економічних підходів від різних мислителів до створення ефективної моделі економічного розвитку. Про це засвідчує багатий спектр філософських основ, який слугує науковцям для вирішення дослідницьких завдань. Економіка не може бути ізольованою від релігії, культури, політики, ідеології та ін., тому що вона виражає певний тип людини, її мислення, яке породжує мотиви та напрями її господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Разумовський С. О. Поліваріантність економічного мислення в соціокультурних реаліях. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія і філософія історії – Інститут вищої освіти АПН України. К., 2009.
2. Глушко Т.П. Економічна теорія нації у контексті глобалізаційних процесів (соціально-філософський аналіз). Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України. Київ, 2016.
3. Дадіверена Н.І. Взаємозв'язок релігії та економіки: методологічні аспекти дослідження. На правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.11 – релігієзнавство. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. Київ, 2013.
4. Чернявська О.В. Механізм впливу соціальних змін на соціальну напруженість в сучасній Україні (на прикладі мегаполісу). Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата соціологічних наук за спеціальністю 22.00.07 – теорія та історія соціології. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків, 2001.